

умовах. Використовуючи сучасні платформи та наукові методи, правоохоронні органи підвищують свою ефективність та зможуть гарантувати конституційне право громадян на безпечне довкілля.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Стратегії створення інтегрованої автоматизованої системи радіаційного моніторингу на період до 2024 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 квіт. 2022 р. № 323-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/323-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 24.03.2026).

2. Настанова для прокурорів щодо розслідування та судового розгляду злочинів, пов'язаних з ядерними та іншими радіоактивними матеріалами. UNICRI/ЮНІКРІ. 2024. 349 с. URL: <https://unicri.org/sites/default/files/2024-10/Prosecutor-Guide-Radiological-Nuclear-Crimes-UKR.pdf> (дата звернення: 24.03.2026).

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. Дата оновлення: 13.03.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 24.03.2026).

4. Назимко Є.С., Буга Г.С., Князев С.М. Поняття community policing *Правова позиція*. 2023. № 2 (39). С. 184–187. URL: <https://legalposition.umsf.in.ua/archive/2023/2/37.pdf> (дата звернення: 24.03.2026).

5. SaveEcoBot : офіційний портал агрегації екологічних даних в Україні. URL: <https://www.saveecobot.com/> (дата звернення: 24.03.2026).

Артур ВОЛОБОЄВ

доктор філософії,

начальник відділу організації освітнього процесу
Донецького державного університету внутрішніх справ

ЩОДО МОДЕРНІЗАЦІЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ОКРЕМИЙ АСПЕКТ

Сучасний стан протидії злочинності в Україні характеризується кардинальною трансформацією концептуальних підходів до організації правоохоронної діяльності. Як приклад, чинний Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 № 2135-XII, попри численні редакційні зміни, зберігає структуру, закладену ще за радянської доби, що суттєво обмежує його адаптивний потенціал в умовах динамічної криміногенної ситуації та євроінтеграційних зобов'язань держави. У зв'язку з цим, на сьогодні актуальним є питання модернізації оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД), зокрема через законодавче впровадження інституту кримінальної розвідки як нового рівня інституціоналізації правоохоронної функції держави.

Так, планом пріоритетних дій Уряду на 2025 рік було передбачено ініціювання законопроекту про кримінальну розвідку як складову реформування правоохоронної системи (п. 50) [1]. Аналогічний напрям роботи передбачений заходом 1.7.1 Плану заходів спрямованих на виконання Комплексного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки [2]. Як зазначав заступник міністра внутрішніх справ О.О. Сергєєв, цей документ є масштабним і ґрунтовним, а для його підготовки було вивчено досвід Литви та інших європейських держав [3]. Водночас ідея кримінальної розвідки не є цілком новою для вітчизняного правового дискурсу. Ще у 2006 році перший проєкт закону «Про кримінальну розвідку» було зареєстровано у Верховній Раді України, проте тоді він не набув законодавчого розвитку. Науковий інтерес до цієї проблематики зберігався протягом останнього десятиріччя. С.В. Албул розглядав кримінальну розвідку як функцію ОРД крізь призму європейського досвіду [4], О.М. Бандурка, М.М. Перепилиця, О.В. Майжай та В.В. Шендрік досліджували оперативно-розшукову компаративістику, що охоплювала аналіз розвідувальних моделей [5], а В. Некрасов вивчав сучасне розуміння кримінальної розвідки як напряму правоохоронної діяльності [6].

Системний аналіз останнього запропонованого законодавцем проєкту закону «Про кримінальну розвідку» засвідчує новий підхід до побудови системи протидії злочинності. Передусім привертає увагу розширення понятійного апарату, де законопроект оперує категоріями «кримінальні загрози», «кримінально-розвідувальна інформація», «аналітичний продукт», «кримінально-розвідувальне провадження», що свідчить про перехід від реактивної до проактивної моделі правоохоронної діяльності. Відповідно до положень проєкту, кримінальна розвідка визначається як організаційно-функціональне поєднання суб'єктів та діяльності, яку вони здійснюють самостійно або у взаємодії з метою забезпечення національної безпеки України від кримінальних загроз. Таке визначення виходить за межі традиційного розуміння ОРД як інструменту боротьби зі злочинністю й позиціонує кримінальну розвідку як елемент системи забезпечення національної безпеки.

Суттєвою новелою законопроекту є структурування кримінально-розвідувальних заходів на дві самостійні групи: розвідувально-пошукові та оперативно-розшукові. До першої групи віднесено заходи, що здійснюються ініціативно та самостійно (моніторинг відкритих джерел, пошук інформації в інформаційних системах, зовнішнє дослідження предметів і документів тощо), а до другої – заходи, що потребують судового дозволу або рішення керівництва (впровадження до злочинного середовища, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж, оперативний експеримент). Такий поділ, з одного боку, забезпечує оперативність розвідувально-пошукової роботи, а з іншого – гарантує судовий контроль за найбільш впливовими заходами, що відповідає позиції Європейського суду з прав людини, сформульованій у справі «Класс проти Німеччини» щодо необхідності ефективних гарантій проти зловживань при застосуванні таємних заходів спостереження [7].

Крім того, у законопроекті приділено увагу аналітичній складовій кримінальної розвідки, що є досить доречним з огляду на сучасні тенденції розвитку правоохоронних систем. Проектом передбачено окрему категорію суб'єктів, зокрема аналітичні (інформаційно-аналітичні) підрозділи, які наділяються правом самостійного проведення окремих кримінально-розвідувальних заходів (моніторинг відкритих джерел, пошук інформації в базах даних). Результатом аналітичної роботи визначено кримінально-розвідувальну інформацію, що оформлюється інформаційно-аналітичними довідками та іншими аналітичними продуктами. Тобто законодавче закріплення аналітичної роботи як самостійного напрямку кримінальної розвідки, на нашу думку, свідчить про усвідомлення значення Intelligence-Led Policing – концепції управління правоохоронною діяльністю на основі кримінальної аналітики, яка дедалі ширше впроваджується в європейських юрисдикціях.

Окремої уваги заслуговують положення законопроекту щодо використання результатів кримінальної розвідки. Проект передбачає, що матеріали кримінальної розвідки за умови відповідності вимогам статті 99 Кримінального процесуального кодексу України можуть використовуватися в кримінальному провадженні як докази. Це положення має потенціал суттєво змінити практику взаємодії оперативних підрозділів та органів досудового розслідування, створюючи нормативне підґрунтя для законного використання результатів розвідувальної діяльності у доказуванні, зокрема аналітичні продукти як джерела доказу – документи.

Отже, прийняття Закону України «Про кримінальну розвідку» є закономірним етапом модернізації вітчизняної системи протидії злочинності, що відповідає євроінтеграційному курсу держави та сучасним стандартам організації правоохоронної діяльності. Трансформація ОРД у кримінальну розвідку передбачає не лише зміну термінологічного апарату, а й якісне оновлення змісту діяльності правоохоронних органів – від переважно реактивної моделі до проактивної, заснованої на аналітичній обробці інформації, прогнозуванні кримінальних загроз та їх попередженні. Водночас подальшого наукового опрацювання потребують питання імплементації нового закону в систему чинного законодавства, зокрема узгодження з нормами Кримінального процесуального кодексу України, а також розроблення підзаконних нормативно-правових актів, що конкретизують порядок здійснення кримінально-розвідувальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2025 рік. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.02.2025 № 131-р. *Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-priorytetnykh-dii-uriadu-na-2025-rik-180225-131r>.

2. Про затвердження плану заходів, спрямованих на виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як

частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.02.2025 № 131-р. *Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792-2024-%D1%80#Text>.

3. МВС розробляє закон про кримінальну розвідку: що це таке. Офіційна сторінка видання Kyiv Post. URL: <https://www.kyivpost.com/uk/post/62147>.

4. Albul S.V. Criminal Intelligence as a Function of Operatively-Search Activity: European Experience and Ukrainian Prospects. *European Reforms Bulletin: international scientific peer-reviewed journal: Grand Duchy of Luxembourg*. 2015. № 2. P. 2–6.

5. Бандурка О.М., Перепелиця М.М., Манжай О.В., Шендрик В.В. Оперативно-розшукова компаративістика : монографія. Харків : Золота міля, 2013. 352 с.

6. Некрасов В.А. Сучасне розуміння кримінальної розвідки як напряму діяльності правоохоронних органів. *Кримінальна розвідка: методологія, законодавство, зарубіжний досвід : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Одеса, 29 квіт. 2016 р.). Одеса : ОДУВС, 2016. С. 19–20.

7. Case of Klass and Others v. Germany (Application no. 5029/71). Judgment of 6 September 1978. *European Court of Human Rights*. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57510%22%5D%7D>

Артур ВОЛОБОЄВ

доктор філософії,

начальник відділу організації освітнього процесу

Донецького державного університету внутрішніх справ,

Валентин ТУЛНОВ

кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції,

заступник директора Навчально-наукового інституту

підготовки фахівців для підрозділів

кримінальної поліції імені Е.О. Дідоренка

Донецького державного університету внутрішніх справ

МЕХАНІЗМ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Організована злочинність як соціально-правове явище має стійкі внутрішньогрупові зв'язки, ієрархічну побудову та спрямованість на систематичне отримання доходів злочинним шляхом. Ця загроза посилюється в умовах збройної агресії проти України, коли злочинні угруповання використовують воєнний час для розширення свого впливу – від незаконного обігу об'єктів озброєння до привласнення гуманітарних ресурсів. У зв'язку з